
Dansk A - STX

Temahæfte om unge og rusmidler

Dette hæfte indeholder tekster og opgaver, der tematiserer vores forhold til rusmidler, især alkohol. Tekster og opgaver kan både bruges som led i et forløb om emnet – evt. i samspil med andre fag – og som almindelig træning i opgaveskrivning.

Hæftet er blevet til i et samarbejde mellem OS (Odense Studentereksamen) og Odense Kommune. I den forbindelse udskriver Odense Kommune en konkurrence for alle stx- og hf-elever ved de fire OS-gymnasier:

Skrivekonkurrence for elever og kursister ved OS

Skriv en debatartikel om unge og rusmidler

Din artikel skal appellere til læserne af Fyns Stiftstidende. Længde: Højest 800 ord / 5000 anslag inkl. mellemrum. Vinderartiklen vil blive præmieret med et gavekort på 2500 kr. De tre bedste artikler vil blive trykt i Fyns Stiftstidende og bragt på drugbox.dk

Din artikel skal sendes til chjn@odense.dk senest den 1. november 2016.

De indsendte bidrag vil blive vurderet af en professionel dommerkomité bestående af to gymnasielærere, hvoraf den ene er forfatter og bestyrelsesmedlem i Litnet, rådmand Steen Møller samt debatredaktør Peter Hagmund-Hansen ved Fyns Stiftstidende.

DRUGBOX

www.drugbox.dk

**ODENSE
KOMMUNE**

Indhold

<i>Opgaver</i>	3
----------------------	---

Tekster:

1. Kampagnevideo fra Sikker Trafik: Festen	4
2. Kampagnevideo fra Sikker Trafik: Er du klar til et sidste pust	4
3. Laura Marie Månsson: Hvorfor må man ikke takke nej til alkohol i Danmark?	5
4. Sarah Warny Berg: Voksnes forventninger får unge til at drikke sig fra sans og samling	7
5. Jan Sonnergaard: Første bud: Den eneste ene, eneste	8
6. F.P. Jac: Jeg har været på spritten	11

Mest til læreren:

Debatartiklen kan enten have kronikkens diskuterende præg eller være mere essayistisk anlagt. Derfor er det oplagt at lade den udspringe af kronikopgaven (opg. 2) eller essayopgaven (opg. 3). Kampagnefilmene (tekst 1 og 2) og de skønlitterære tekster (tekst 5 og 6) kan evt. bruges som inspirations- eller perspektivmateriale.

Opgave- og konkurrencekonceptet giver mulighed for først at træne eksamensgenrerne og derefter at gå i dybden med at vinkle, redigere og gennemskrive stilene, så de kommer til at ramme både formen og modtagergruppen. Denne tilgang til opgaverne vil dels træne elevernes formidlings- og genrebevidsthed, dels understrege, hvordan de såkaldte skolegenrer, kronikken og essayet, har et helt naturligt slægtsskab med 'de virkelige genrer': Enhver god tekst er båret af nærvær, personlighed, skarptskårne synspunkter, sammenhæng og et fængende, læservenligt sprog.

Opgaver

Du skal besvare én af opgaverne 1 - 5.

Brug opgavens titel som overskrift for din besvarelse.

1 Sikker trafik

Skriv en analyserende artikel om kampagnefilmen *Festen*.

Artiklen skal indeholde en analyse og fortolkning af *Festen* (tekst 1), hvor du bl.a. fokuserer på brugen af genrekoder og filmiske virkemidler.

Inddrag i en perspektivering kampagnefilmen *Er du klar til et sidste pust* (tekst 2), idet du belyser forskellene i filmenes måde at formidle deres budskab på.

2 Alkoholkulturen i Danmark

Skriv en kronik om alkoholkulturen i Danmark.

Kronikken skal indeholde en redegørelse for synspunkterne og en karakteristik af argumentationsformen i *Hvorfor må man ikke takke nej til alkohol i Danmark?* (tekst 3).

Diskuter synspunkterne.

3 Ungdomsliv og alkohol

Skriv et essay om ungdomsliv og alkohol.

Dit essay skal tage udgangspunkt i *Voksnes forventninger får unge til at drikke sig fra sans og samling* (tekst 4) og undersøge hvilke årsager, der ligger bag danske unges forbrug af alkohol og andre rusmidler.

Du skal inddrage eksempler.

4 Første bud: Den eneste ene, eneste

Skriv en analyserende (litterær) artikel om *Første bud: Den eneste ene, eneste*.

Artiklen skal indeholde en analyse og fortolkning af *Første bud: Den eneste ene, eneste* (tekst 5), hvor du bl.a. fokuserer på fortælleren og hans fremstilling af rusen.

Giv en perspektivering til andre litterære tekster, der tematiserer alkohol og evt. andre rusmidler.

5 Jeg har været på spritten

Skriv en analyserende (litterær) artikel om *Jeg har været på spritten*.

Artiklen skal indeholde en analyse og fortolkning af *Jeg har været på spritten* (tekst 6), hvor du bl.a. fokuserer på, hvordan digtets jeg fremstiller sig selv og sit forhold til alkohol.

Giv en perspektivering til andre litterære tekster, der tematiserer alkohol og evt. andre rusmidler.

1 og 2. To kampagnefilm fra Sikker Trafik

Tekst 1: Kampagnevideo fra Sikker Trafik: *Festen* (2010)
<https://www.youtube.com/watch?v=KAx70sJ2jMU>

Tekst 2: Kampagnevideo fra Sikker Trafik: *Er du klar til et sidste pust* (2015)
<https://vimeo.com/130790647>

3. Laura Marie Månsson: Hvorfor må man ikke takke nej til alkohol i Danmark?

Teksten er fra Politiken den 5. maj 2015.

Laura Marie Månsson var gymnasieelev, da hun skrev sit debatindlæg. Hun betegner sig selv som barn af en alkoholiker.

Jeg hedder Laura, jeg er 19 år, og det her skriv har taget mig to år at forfatte.

To år, fordi det handler om min far, om at være barn af en alkoholiker, og at vi bliver nødt til at ændre vores drukkultur.

Min far kom i behandling første gang i 2000. I 2011 begyndte han i en ny omgang kommunal behandling og kort tid efter proklamerede han: »Laura, de tror på, at jeg kan lære at drikke igen«. Jeg blev ret vred på behandlerne.

Hvorfor sagde de ikke bare, at han ikke kunne drikke alkohol, men at livet gik videre? Hvorfor var det så vigtigt at kunne drikke? Min far derimod var glad, og han talte længe om, at han om kort tid kunne drikke en øl i venners lag ved grillen eller i golfklubben.

Jeg gik faktisk og bebrejdede behandlerne min fars situation i fire år. Behandlingen virkede jo ikke. Jeg fandt ham stadig fuld nogle gange. Jeg bebrejdede dem lige indtil en aften i februar, hvor et par veninder og jeg snakkede om, hvem der skulle med i byen.

Snakken faldt på en fælles veninde, men hun blev affejet med ordene: »Hun drikker ikke«. Ret mange blev afvist eller slet ikke nævnt, fordi de ikke drak. Jeg tænkte slet ikke over det. Det virkede jo ganske naturligt, at folk, der ikke drak, ikke var sjove.

Senere var jeg til et 'voksenarrangement'.

De var ikke anderledes end os unge. De fleste sad med en øl og de få, der ikke gjorde, blev konstant udspurgt eller drillet: »Er du sikker på, at du ikke bare skal have en lille én?« ; »Med det humør, du lægger for dagen, kan du vel lige så godt tage hjem og putte ungerne, ha, ha«.

Så sent som 11. april lavede komiker Jonathan Spang på TV 2 Zulu i serien 'Lille mand' jokes om, at alkoholikere ikke er sjove at gå i byen med. Fordi mennesker, der ikke drikker, ikke er sjove.

Der er ikke bare de direkte kommentarer, som presser folk til at drikke. Jeg kan huske, at min far engang sagde: »Folk, jeg ikke kender så godt, ser altid mærkeligt på mig, når jeg tager en cola, mens de drikker vin«. Måske var det ikke behandlerne, der påduttede min far ønsket om at kunne drikke normalt. Måske var det os alle sammen. Vi presser hinanden til at drikke. Både alkoholikere og ikkemisbrugere. Jeg har før taget en øl, hvor jeg egentlig ville have en cola, og jeg har før drillet nogen, fordi de ikke ville have en drink.

Hvad nu, hvis det var okay, at man ikke havde lyst til at drikke. Hvis det ikke var mærkeligt, når man tog cola i stedet for rødvin. Hvis man stadig blev inviteret med i byen, selv om man kun bestilte danskvand i baren.

Det kræver en kulturændring - både hos unge og voksne. Det handler

ikke om, at vi, der drikker, skal drikke mindre, men at det skal være okay ikke at drikke.

Jeg starter med mig selv, for jeg har besluttet, at det skal være okay i mit nærvær ikke at drikke, og at jeg ikke længere vil være vidne til, at nogen bliver presset til det.

Forhåbentlig kan det være, at nogen føler sig bedre tilpas i sociale sammenhænge, og måske kan det ende med, at alkoholikere oplever, at det er helt normalt ikke at drikke - at folk hverken presser eller ser skævt til en.

Måske kan det gøre, at der bliver færre unge i Danmark, der starter deres fortælling som mig: Jeg hedder Laura, jeg er 19 år gammel, og min far drak sig ihjel 20. december 2013.

4. Sarah Warny Berg: Voksnes forventninger får unge til at drikke sig fra sans og samling

Uddrag af debatindlæg fra Information den 12. april 2014.

Sarah Warny Berg er antropolog og familieterapeut.

De unges hverdag er skemalagt til noget, der minder om en fuld arbejdsdag, som fortsætter om aftenen og i weekenderne, hvor de skal forberede og uploade hjemmeopgaver. Den skærpede uddannelsesreform presser dem til at præstere topkarakterer på samtlige fag og spæne ind på en uddannelse, fordi studieadgang nu åbenbart er en belønning, man får for disciplinær og målrettet opførsel, snarere end det er en videreudvikling af et særligt talent. Det signaleres altså oppefra, at der som ung simpelthen ikke er tid til, at man kan lave fejl eller stoppe op og tænke sig om.

Set fra den vinkel er ungdommen en tid, som skal bruges så effektivt som muligt på at forberede sig på noget, der kommer bagefter. Der skal træffes valg, der har uoverskuelige konsekvenser, hvilket gør det sikrest at præstere optimalt på alle områder. Vi har en generation af entusiastiske unge mennesker, der er dygtige til at aflæse samfundets forventninger og derfor kaster sig ud i hæsblæsende hverdage, fritidsjob i weekenden og strenge diæter og motionsprogrammer. De har ikke tænkt sig at spille tiden med at lave ligegyldige ting. Alting har et formål. Også drukken.

Fuldskaben gør de unge i stand til at udleve sider af dem selv, som de ikke oplever, der er plads til i deres kontrollerede dagligdag. De planlægger et ugentlig kontroltab, et slags miniungdomsoprør, hvor de slår sig fri af samfundets krav om at være konstant effektive og bidragende til deres egen konstruktive udvikling. Når de er berusede, tør de eksperimentere med deres grænser og med de relationer, de er en del af. Det er en gammel nyhed, at det handler om at finde ud af, hvem man er, når man er ung, og det oplever de unge at kunne, når de er fulde.

Jeg ser det som et udtryk for, at de befinder sig i en kollision af forventningspres. På den ene side får de at vide, at de er på livets højdepunkt, hvilket de forsøger at leve op til ved at drikke igennem, så de kan have det så sjovt som overhovedet muligt. På den anden presses de til konstant at stramme sig an og præstere til det yderste, hvilket de ligeledes forsøger at leve op til ved at give sig selv et ugentlig pusterum, hvor hjernen sættes ud af spil. At drikke sig fra sans og samling bliver derved paradoksalt nok både et frirum fra den logik, der dikterer, at tiden skal udnyttes effektivt og samtidig et udtryk for selv samme logik, fordi kontroltab netop muliggør et effektivt ungdomsliv.

5. Jan Sonnergaard: Første bud: Den eneste ene, eneste

Teksten er fra 2001.

Jan Sonnergaard er dansk forfatter.

Du må ikke have andre guder
end mig

Morgenen starter helt forrygende, og jeg er dårligt nok vågen før vi kører igen, og det går hurtigt, også denne gang, og hvem i alverden der så har sagt det, så har han uret, for der er intet galt i stifter. En stift, to stift, tre stift, og så kører vi igen, også selvom det ikke er mere end tre minutter siden jeg åbnede øjnene, væltede ud af sengen og åbnede den første flaske morgenmad. Der skal gang i den!

Hvis man går lige efter bogen, er det måske ikke helt korrekt at det første jeg tænker når jeg vågner om morgenen er, om jeg nu også huskede at købe ind til i dag. Men det gjorde jeg jo, og der er øl og gammel dansk og en kylling, og det er et himmerige her på jord, så længe som det varer, og det varer måske ikke så længe, men I wanna have my kicks before this whole shithouse goes up in flames, som Jim Morrison sagde, og Jim blev kun 27 og selv er jeg allerede mere end 31, men det er ikke det der er pointen. Pointen er at vi har ret begge to. Jim og jeg. Også selvom Jim ikke er her mere.

Se dig dog omkring... Hvad er der? Der er jo nærmest ingenting, for det går langsomt her i landet, meget langsomt endda, og det går også for langsomt, og den eneste der sådan for alvor styrer, det er mig selv, og derfor kommer jeg til at tænke på min gamle ven Henning.

Han holdt op. Og måske var det sjovt for ham i tre uger, fordi det var en ny rus og noget andet, men efter tre måneder begyndte han at kede sig, noget så forfærdeligt og ganske som jeg havde advaret ham om. Og ifølge vores fælles gamle venner er den helt galt med ham nu. Han skulle være blevet helt tynd og selvmordstruet og siger altid nej til en stift, og vi ved det jo selvfølgelig kun andenhånds, for han er ude, han er UDE, som den fordømte overløber og renegat han er. Men i virkeligheden burde jeg slet ikke nævne denne fordømte kætter, for han er fortabt og jeg burde bestemt ikke have ondt af ham.

Og nu ringer Jeppe og Jeppe siger:

30 - Hvor er det lang tid siden
og han siger:

- Skulle vi ikke snart lave et eller andet sammen?

Og da jeg spørger, om han så ikke kommer forbi med, noget whisky og et par baner coke og en pose fuld af stift, siger han at vi måske hellere skulle mødes i biografen, skulle vi ikke? Og han tilføjer naturligvis - skin-

35 helligt som en farisæer - at han jo ikke kun ringede op fordi han ville se mig, han ville jo også høre om hvordan det gik med mig og mit helbred,

- Hvordan har du det egentlig?

40 Og om jeg i virkeligheden ikke trænger til en trøstende hånd, og ville jeg dog ikke snart konvertere til den nye religion, han selv har tilsluttet sig, og blive kostfornægter som alle vi andre. Han har helt tilfældigt en meget god bog lige ved hånden, så hvis jeg havde lyst, kunne han måske få lov til at sende den til mig... og nu vi er ved det: Kunne jeg måske ikke have lyst til at...

45 Men det anfægter ikke mig eller min tro!

Helena ringer også, det gør hun sådan set hele tiden så det kommer ikke ligefrem bag på mig, men jeg er glad for at hun ringer så tidligt på eftermiddagen denne gang, så hun ikke ødelægger den tur, jeg er ved at forberede, for det begynder at køre nu. Snart er jeg ikke kun et menneske. Om
50 få timer er min metamorfose fuldendt og jeg er blevet... en SUPER-NAUT! Som rækker ud efter himlens stjerner i endeløst begær og ekstase!

Men endnu er min metamorfose kun i sin vorden, og jeg har ikke afbrudt telefonforbindelsen. Så jeg tager røret. Og hun siger, at vores datter er så
55 ked af, at jeg aldrig er der når hun har brug for det. Hun truer og truer og siger, at nu må jeg vælge, jeg må vælge mellem hende og vores datter og al den druk.

Men hun er en hedning og jeg kan ikke have det. Hun er blasfemisk, så jeg er i min fulde ret til at knalde røret på igen, for livet er kort, og hvis
60 man ikke passer på bliver vores korte tid på denne elendige klode ulidelig og kedsommelig, så det gælder om at have speederen i bund, og vi har jo prøvet det der før, og jeg blev omgående straffet. Havde det ad helvede til i flere uger. Så jeg hiver stikket ud, går ned i kiosken og op igen med dagens anden pose, og det klirrer ikke så meget mere, og jeg ved, at jeg er
65 tro. Terningerne er kastet og hun skal lade mig være. Dette er det yderste offer, jeg kan bringe. Kun en sand helgen er i stand til at indrømme, at den konkrete verden er for lille.

Det kan være det ikke holder i længden. Det kan være, flertallets religion vil bedømme mig som et ondt menneske. Det kan være, de kommer
70 forbi onsdag formiddag og sømmer mig fast på en planke. Og det kan være jeg slet ikke er så ked af det når de gør det. Måske er min tro i virkeligheden større end deres. Og det kan være. Og det kan være, at Helena slet ikke vil mig noget ondt, og det kan være, det kan være, det kan være. Men det er jo alt sammen en mulighed, hverken andet eller mere end en
75 mulighed, og alle disse dommere skulle klappe i og holde kæft og åbne øjnene for, hvor smukt der er her, når det kører og der kun er en bevægelse, som er OP-OP-OP, og selvom det kan være det slår mig ihjel, vil jeg altid sige, at gid I selvbestaltede dommere kunne se skønheden her hvor jeg er nu, hvis I kunne det ville I afgjort ikke bedømme mig så hårdt
80 som I gør, så ville I tværtimod lade mig være, I ville forstå, I ville slet ikke være så skråsikre, tværtimod. Et gammelt ordsprog siger, at der er en grøft. I denne grøft gør du det ikke. Og så er der en anden grøft. Og i denne grøft gør du det. Ordsproget udtaler sig slet ikke om, hvad dette "det" er. Ordsproget siger blot, at enten bliver du i den ene grøft, eller i

85 den anden. Kun hvis du går på midten af vejen risikerer du at blive kørt
ned, for der gør du hverken "det" eller du gør "det" ikke. Så hvad de van-
tro end siger, så bliver jeg hvor jeg er.

Og det er netop det jeg prøver at sige, i dag, i morgen og i al evindeligh-
hed. Steffen holdt op, og tre måneder efter blev han fyret alligevel. Iben
90 blev indlagt, og da de slap hende ud igen var det i hvert fald ikke Leif,
der stod og tog imod hende. Det var tværtimod mig, og så skidefuld tror
jeg aldrig jeg har været før, og jeg skal være meget heldig hvis jeg kom-
mer til at opleve en tilsvarende brandert bare i dette årti. Men jeg håber
det. For jeg har set lyset. Jeg har forstået alt. Vi lever kort. Og vi dør
95 snart. Der er kun tre ting:

Et menneske. Et liv. En Gud!
...Sieg skål! Sieg skål! Sieg skål!

6. F.P. Jac: Jeg har været på spritten

Teksten er fra digtsamlingen Misfat, 1980.

F.P. Jac (1955-2008) var dansk digter. Han erklærede i en ung alder, at hans mål var at drikke sig ihjel.

Jeg har været på spritten lige siden jeg fandt rede på mig selv,
sen i blomst nægtede jeg krigstruslerne afstod fra for eller imod
kristus og begyndte at tage mine egne billeder rapt ud af huden,
forsvandt i alle afgørende øjeblikke for at finde ro på et ydersted,
5 finde værd måske ved en pigetinding der tydeligt afspejlede orgasmen,
jeg måtte ud af støjen med en finger i munden og blomster i håret,
finde et hjørne og tømme en balle gin mens bladene sprang fra alle
træerne jeg mener jeg duer bedst på grænsen til whisky og porter,
og intet billede vil kunne overraske i mit vinduetilhold om natten,
10 nul og nix jeg er drunker men jeg bærer på et af de største og
mest ømme jordiske hjerter det har jeg utallige store sorte katte på,
spørg pigerne på gaden de kender min tilstand de ved hvordan jeg
vil kæles i nakken de ved hvordan tungen skal lægges på næsen,
de vil kunne bekende at jeg er det sidste fra det æstetiske univers,
15 jeg har været på angsten længere en tulipanen vist står mod til,
jeg har elsket flere glansbilleder end de fleste vil kunne forstå
i sorg og forvirring jeg har set rummene falde ned som krystalis,
jeg har været på spritten længe siden at digtet og kærligheden
blev en mulighed og set en mor der skiftede karakter mens hun græd,
20 jeg har set dem døende tømme sig mens de kaldte fortvivlet på en
far der ikke fandtes jeg har set pulsen helt åben tidligt om morgen,
og jeg vil ikke ud af det jeg vil ikke dæmpes jeg vil sgu se de
piger når de overlader mig deres kønsåbning og ber mig om at stække,
jeg vil sgu nuancere jeg vil udstråle vrangen jeg vil gøre alle
25 smukke og alle skal komme til at se blomsten skyder fra selve lorteklumpen
der er ingen forskel på muld og gødning der er livet,
ingen skal nægte mig min umådelighed jeg hører til i en kulturpause,
jeg hører til et tomrum inden verden jeg hører til af en verden.

